

klice: „škofova župa?“ Ime dotične osebe, od katere imam resnično poročilo, lahko zve v uredništvu, ako plača 100 kron za učiteljski konvikt, in potem mu bode dotična oseba v brk povedala, da je zelo nehvaležno delo zamorca prati. Resničen umen kletár toči le čisto vino. Hvaležno pa priznavamo njegovo izvanredno požrtvovalnost, s katere se na tako nesebičen način gmotno žrtvuje za prospeh našega mladinskega slovstva. Živili! In s tem basta!

Bivši slovenjebistriški kaplan g. M. Osenjak je objavil izjavo, ki je sila zanimiva. Nemčurski kaplan Bratkovič je knez. ordinarijatu izjavil, da ga ni tožil in vendar je tožil duhovnik duhovnika po protestantu dru. Mravlagu, ki je zagrizen nasprotnik Slovencev. Duhovnikom pa pravi: „Prečastitim in častitim gospodom sobratom, kateri me že mesece obrekujejo in opravljajo, se pa na tem mestu za njih krščansko(?) delo zahvaljujem.“ Ej, to je hud poper!

„Slovenski Gospodar“ in sestra „Südsteirische Post“ — dve pristni ogledali štajerske duhovščine slovenske — na široko popisujeta vsak korak škofa Napotnika, prvega slovenskega pesnika dra. Franca Prešerna pa ob stoletnici odpravita s par vrsticami. „Süd. Post“ pa piše med drugim: „Die meiste Zeit verlebte er jedoch als Advokat in Krainburg“, kjer še dve leti ni bival. Ali ni to klasična omika urednika?? In taki ljudje hočejo imeti patent do vse izobrazbe, hočejo vse vedeti in hočejo biti tudi naši politični voditelji? Kdaj bodo Slovencem pač vremena se zjasnila? Kakor v posmeh pa je prinesel imenovani list v isti številki prilogo bedastega lista „Der Spassvogel“. Ali ni to špas??

Rešetar.

Dostavek uredništva: Klerikalci iščejo „Rešesarja“ po vseh kotih naše domovine. Kdor se zameri klerikalcem, pa ga razupijejo, da je „Rešetar“. Tako so storili z g. K. P. s Štajerskega, z g. L. J. s Kranjskega in zdaj ga pa iščejo v Gornjemgradu. Povemo jim, da je ves trud zaman, ker „Rešetarja“ v eni sami osebi ne bodo našli. Sicer pa to tudi sami dobro vedo, kar lahko vsakdo takoj izpozna iz raznovrstne vsebine, ali kaj to njim! Kajneda: Namen posvečuje sredstva.

D o p i s i.

Kranjsko.

Krščanska pravica fin de siecle. Med tem, ko brumni „Slovenec“ duhovnike pozivlje, da naj tudi leco porablja za agitacijo, kliče — zvest svojemu denunciatoričnemu poklicu — v spomin ukaz, po kojem je baje učitelju prepovedano, ob času volitev agitirati. Fej in pfui takemu krščanstvu! Namen je prozoren ko čisto steklo. Denuncirati in maščevati se, to je geslo. In taki bandi naj bi sledili! Takim ljudem pomagali, da pridejo na krmilo! Kaj je učiteljstvu pričakovati od gospodoželjstva pijane tolpe, ki kliče na pomoč oblastnije, kjerkoli čuti najmanjši migljaj prostosti? Vi gospoda klerikalna, leco, spovednico, zakramente za agitacijo, a učitelja z disciplinarno preiskavo, ako se je drznil klerikalni gospodi mešati štrečno. Vera peša! Kdo jo diskritira? Ali se niste Vi gospodje napravili za deklo svojim političnim namenom? Vera peša! Iz cerkve ste napravili kramarijo, kjer prodajate svojo politično modrost. Najdražje, kar imamo, nam trga ta druhal iz srca s tem, da vporablja našo

svetinjo v svoje strankarske namene. Kako veljavo naj pripisujemo cerkvenim predpisom in verskim napravam, če se iste v politične namene zlorablja? Kaj bi gospoda rekla, ako bi učitelj šolske zamude, ubožne knjige in zvezke za ubožne učence vporabljal kot agitacijsko sredstvo. „Na vislice ž njim!“ A sami? Žalostno, da moramo „neverni liberalci“ ščititi vero, da ne postane krama, s kojo se dela profit za lasten žep. Torej: Vi leco, a učitelju pa disciplinarno preiskavo na vrat! To je Vaša krščanska pravica fin de siecle. Človeku, kojemu je vera še sveta, mora vskipeti kri, ko gleda to razdirajoče počenje klerikalne druhal. Gospoda, ali ne vidite, da se mora človeku, ki tako postopanje gleda, zdeti vse humbug, kar učite? Humbug, napravljen z namenom, zagotoviti gotovi kasti nadvlado. Ako bi v dnu srca ne imeli vere, Vi, gospoda, bi jo nam že zdavno iz srca iztrgali. — Veruj Vam, kdor hoče, a ne sklicujte se več na svoje škofo in duhovnike; besede Vaše so hinavščina, dejanja so resnica. Kaj trdite to, čemur sami nasprotujete? In takim naj bi sledil napreden, svobodoljuben človek! Kdo bo tako nespameten, da bo sam sebi koval okove? Vendar v svoji domišljavosti ne mislite, da učitelj! Ako bi klerikalno glasilo ne pisalo nikdar drugega proti učiteljstvu, kakor omenjeni opomin, zadostovalo bi to za leta in leta, da se vsak učitelj upré klerikalnemu gospodarstvu, klerikalnim namenom. Ako se že sedaj upate kaj takega, kaj šele, kadar dobite krmilo v roke. Gospoda, ali ste slepi? Ali ne vidite, da Vam mora vsak razsoden človek hrbet obrniti? Da mora vsak mislec pobijati klerikalizem, naj se pokaže v talarju ali fraku? Vera peša! a grobokopi vere ste Vi, gospoda klerikalna. Kaj Vam pa je še sveto? Vaš opomin na ministrski ukaz bo marsikateremu učitelju, ki je doslej veroval Vašim sladkim besedam, odprl oči, da Vas v Vaši pravi podobi vidi. Nauk Vašega opomina je: slovenski učitelj upri se z vso silo klerikalizmu, zatiraj ga in voli vedno napredne svobodoljubne kandidate.

Goriško.

Poročilo o sejah deželnega in okrajnih šolskih svetov. V „Slov. Narodu“, v „Učit. Tovarišu“ in v drugih časopisih čitam sporadična poročila o rednih sejah c. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani in o rednih sejah c. kr. okrajnih šolskih svetov. Baš tako čitam v časopisih poročila o ljubljanskem mestnem šolskem svetu in v poslednjem času tudi o sejah okrajnega šolskega sveta postojinskega in logaškega okraja. Sedaj je pa začel poročati ud goriškega c. kr. okrajnega šolskega sveta „Učiteljskemu Tovarišu“ o rednih sejah te korporacije. To je hvalevredno in dobro bi bilo, ako bi vsi učiteljski zastopniki na Slovenskem poročali vsaj v strokovne liste o sejah c. kr. okrajnih šolskih svetov.

Vsakega za šolo vnetega človeka, četudi ni učitelj, zanimajo taka poročila in jaz predlagam, naj bi tudi učiteljska zastopnika za tolminski in sežanski okraj posnemala onega iz goriškega okraja.

Ker pa v c. kr. deželnem šolskem svetu nimamo takega zastopnika, ki bi to utegnil storiti, prosim gosp. dr. Tumo, kot zastopnika deželnega odbora v c. kr. deželnem šolskem svetu, da nam on blagovoli o sejah c. kr. deželnega šolskega sveta poročati „Učiteljskemu Tovarišu“ ali pa „Soči“. Hvaležno mu bode vse učiteljstvo za to.

Nekoji se menda boje poročati v liste o sejah c. kr. okrajnih in deželnih šolskih svetov, češ, da je to „uradna tajnost“ — „Amtsgeheimnis“. To pa ni res, zakaj poroča naj se samo to, kar se sme poročati. — V nemškem strokovnem listu čitam: „Amtsgeheimnis im Bezirksschulrath. Das Gesetz verbietet nur die Veröffentlichung jener Angelegenheiten, durch deren Bekanntmachung öffentliche, dienstliche oder private Rücksichten verletzt werden“. — Gg. zastopniki na noge in pišite!

Istra.

U Sv. Mateja, na Lucijin dan 1900.

„Tko za svetom plače, bez očiju ostaje“.

„Nar. poslovice.“

Dopisnik dopisa iz Istre pod naslovom „Učitelji i izbori u Istri“ plače — krokodilske roni suze. Siroticu srce boli, jer mu grči ljuti srce stisli i otimlju mozgu misli, kejeno su okrenute, oj onamo . . . Plače, jer se ne može obistiniti „duos litigantibus tertius gaudet — da uslied našeg razdora pobiedi treći, već se na suprot u celom našem taboru iz puna grla, iz pune duše od sjevera do juga, od iztoka do zapada Istre i po kvarnerskim otocima i dolom i gorom ori pučka pjesam:

„Živio naš Spinčić,
Živio ga Bog,
Izdajicam propast,
Nam će pomoć Bog!“

Da mu bar donjekle ublažim užasne boli, otarem suzu zalostnicu — a ujedno, da cienjenim čitateljem podam novi dokaz po komu će si oni stvoriti sliku stanja u Istri i prosuditi moći tko ima pravo, tko li krivo niže priobćujem u izvadku članak uvršten u listu „Naša Sloga“ pod naslovom „Učitelj-zlotvor“, koji glasi:

„U prvom početku narodnoga pokreta pridružilo se ono malo pučkih učitelja, što ih bijaše naših u Istri, dušom i tielom onaj šaćici svjetovnjaka i svećenika, koji bijahu na čelu tomu pokretu. Od tada stajalo je narodno naše učiteljstvo, hrvatsko i slovensko, vjerno i požrtvovno uz one muševce, koji su pripravnici sve žrtvovati za duševno i tjelesno dobro istarskoga patnika. Zavidna je našim narodnim dušmanom bratska sloga i iskrena ljubav, koja vlada između glavnih pokretača prosvjete u Istri, između našega čestitoga svećenstva i mukotrpnoga učiteljsva. Tu bratku slogu, tu ljubav uzajemno nastojali su dušmani naši krvni često pomutiti, ali im to do danas hvala Bogu i rodoljubnoj svijesti svećeničkih i učiteljskih krugova, nije pošlo za rukom. Kod nas nije moguće do sada pomisliti pravog narodnog svećenika ni čestitog narodnog učitelja, a da nebi obojica složno upregli sve svoje sile, da prosvjetle narod, da ga oslobode od duševnog i tjelesnog robstva, što mu ga danomice namiče i narivava nasilni susjed, jednako protivan, jednako pogibeljan jednomu i drugomu.“

U Istri vidjamo kod svakog narodnog poduzeća, kod svakog šole važnijeg javnog događaja, složna učitelja sa svećenikom, gdje snuju i smišljaju skupno, kako bi pomogli biednomu narodu i svomu stališu. Neima u Istri poštenoga narodnoga učitelja, koji bi se otegnuo ikakvom trudu ikakvoj žrtvi, a da nebi pošao u borbu za prava naroda uz brata, prijatelja ili susjeda svećenika — u koliko mu to propiše njegova zvanja dopuščaju.

Radi toga i jest kod nas cienjeno i uvaženo narodno učiteljstvo, koje u mnogih krajevih prednjači u svemu,

što je plemenito i uzvišeno, svim ostalim slojevom pučanstva.

Pučki učitelj u mnogih mjestih Istre jest zapušćenom i zanemarenom narodu i učitelj i svećenik i vodja u duševnih i tjelesnih poslovih. Takovomu učitelju odan je narod poput djeteta, sluša ga i sliedi kano ovca dobra pastira, a njegov glas je cienjen i uvaživan u svih narodnih krugovih.

Naše narodno učiteljstvo vrši rodoljubno i nesebično i u sadanjih državnih izborih svoje državljansko pravo na korist naroda iz kojega je poteklo. Ono se doduše ne može javno izdicati, koliko bi zaista htjelo, radi nesnosnih naših političkih odnošaja, ali ono će stalno i sada učiniti svuda svoju svetu dužnost.

To rodoljubno i požrtvovno nastojanje našeg učiteljstva na korist nevoljnog naroda, ona uzorna sloga i srdačna ljubav između učiteljstva i svećenstva bijaše zazorna učitelju zlotvoru, koji se je doklatio u Istru iz bratske zemlje, koja nam je već do sada dala četu odmetnika i izdajica, koji se nalaze u službi narodnih dušmana, kojim pomažu znalci kopati grob našem narodu.

Taj učitelj — zlotvor sije već par godina — odak je iz narodnog našeg kola skočio u talijanski tabor, sjeme razdora, sjeme nesloge i mržnje u strokovnom učiteljskom listu „Učiteljski Tovariš“ što no izlazi u Ljubljani.* Čestimi dopisi i viestim iz Istre nastoji razdražiti naše učiteljstvo proti svećenstvu, predstavljajući prve kano nieme robove nasilnog svećenstva ili po njegovu **popova zavodnika**.

Mi se njemu ne čudimo, jer ga poznamo u dno duše, jer znamo do radi iz mržnje i osvete. On, kao što je prije 8—10 godina radio oduševljeno ali strastveno za hrvatsvo Istre, tako radi danas strastveno i podlo za njezino talijanstvo. Ne čudimo se dakle njemu ni malo, jer je narodni odpadnik, jer je bacio v blato sve ono što mu za djačkih dana i prvih godina učiteljevanja bijaše najmilije na svijetu, ali se čudimo uredništvu onoga lista, koje bijaše nanj upozoreno, i koje bi moralo vjerovati više svemu hrvatsko-slovenskemu učiteljstvu Istre, nego li jednomu odpadniku narodnomu, jednomu beznačajniku.

Na zadnoj skupštini „Zaveze“ zaklinjao je uzoran učitelj Istre, predstavnik hrvatskih i slovenskih učitelja naše pokrajine svoje slovenske drugove, da ne mute sloge između učiteljstva i svećenstva Istre, da nam je ta sloga neobhodno potrebna, hoćemo li se izkopati iz klanca jadikovca jedni i drugi i sav naš narod u Istri, — a kad tamo glasilo slovenskoga učiteljstva u Kranjskoj otvara stupce učitelju odpadniku, koji neima ni ugleda ni poštovanja među ostalim našim učiteljstvom ni koliko je crna iza nokta.

Mi znamo vrlo dobro, da je biedno stanje našega učiteljstva, znademo, da mu se je danomice boriti za obstanak, da je sirotan patnik kano i nevoljni narod među kojim žive i radi, **ali samo bezdušni zlotvor može utvrditi, da je svemu tomu stanju krivo svećenstvo**, da ono sliedi slijepe stope popa zavodnika, da su naši narodni prvaci protivni zakonu o povećanju učiteljskih plaća, da su naši učitelji popovske prirepine itd. itd.*

„Dok je glava, bit će i kapa“ — veli rieč — pa dok bude dopisnika zlođuha, do potrebe bit će i mene,

* Iz Istre imamo šest sotrudnikov.

jer pišem savjest mi je čista, ne proti učiteljem, no za istinu i pravo. Nu samo u slučaju, kad on ne bude praznom vrećom, pojedinim brašnom polazio u mlin; kad ne bude mlatio praznu, jurve davno omlačenu slamu.

Kao što duga združuje sve nebeske boje i u njoj je ponajljepše vidimo, tako i u gori navedenom članku vidimo na sve njegove do sada izašle dopise iz Istre vrlo liepi, temeljit, istinit, zasluženi i zaključni odgovor. Tko ima oči neka vidi, tko ima uši, neka sluša.*)

Božo Dubrović.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v petek dne 28. grudnia t. l. ob polu 8. uri zvečer v mali dvorani „Narodnega doma“ na čast došlim društvnikom „Slovenske šolske Matice“ **zabavni večer** z nastopnim vzporedom:

1. Pozdrav predsednikov.
2. Predavanje gosp. primarija dr. V. Gregoriča „o zdravem stanovanju“.
3. Moški kvartet.
4. Ženski karakterji, predstavlja gospa Danilova.
5. Moški karakterji, predstavlja g. Mat. Žužek.
6. a) Risto Savin: „Poslednje pismo“, poje g. R. Vrabl. b) R. Vrabl: „Ptice“, poje g. R. Vrabl.
7. Komični prizor, predstavlja g. Danilo.
8. Čitanje berila v raznih dialektih.
9. a) Schubert: „Popotnik“, poje g. R. Vrabl. b) Davorin Jenko: „Lipa“, poje g. R. Vrabl.

Gostje dobro došli.

Občni zbor „Slovenske šolske Matice“ bo dne 29. t. m. Dnevni red glej v zadnji številki.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta bo imelo svoj letošnji občni zbor dne 29. t. m. ob 8. uri zjutraj v pritličnih prostorih (na levo) v Narodnem domu. Na dnevnem redu je poročilo odbora o društvenem delovanju v tekočem letu, volitev odbora in nasveti. K obilni vdeležbi vabi odbor.

Slovensko deželno učiteljsko društvo v Ljubljani bo imelo dne 29. t. m. ob polu 9. uri zjutraj, v pritličnih prostorih (na levo) Narodnega doma svoj občni zbor z običajnim dnevnim redom.

K obilni vdeležbi vabi odbor.

Jubilejska samopomoč. Dne 2. t. m. je umrl član „Samopomoči“ g. nadučitelj Stefan Kovačič pri sv. Marjeti ob Pesnici pri Mariboru. P. n. članom poslal bodem poštne položnice, da vplačajo za ta slučaj smrti, lahko pa tudi pri tej priliki pošljejo letnino za 1901 leto. Ig pri Ljubljani 9. grudnia 1900.

Fr. Ks. Trošt,
t. č. načelnik.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 3. prosinca 1901 ob 10. dop. v slov. šoli v Konjicah po nastopnem vzporedu:

1. Petje.
2. Zapisnik.
3. Predsed. naznila.

*) Kakor istrski, oziroma hrvatski, tako trdijo tudi slovenski klerikalci, da smo napredni, svobodomiselní učitelji, ki smo zvesti pristasi naše dične „Zaveze“, narodni odpadniki. Istina je pa, da smo napredni slovenski učitelji tudi zvesti slovenski sinovi, čeprav smo v boju zoper mednarodni klerikalizem, tudi učitelji mednarodni, ker smo prepričani, da nam bo mogoče le na ta način paralelizovati klerikalne napade na napredno učiteljstvo in novo šolo. Prosimo, čitajte pazno današnji članek: „Slomškarji, čujte!“ Ali ni to, kar piše „Novi List“ najostudnejši pamflet na napredno slovensko učiteljstvo, karkoli smo jih do danes čitali v klerikalnih listih, katerim prištevamo tudi „Našo Slogo“.

Uredn.

4. Podavanje tov. Kožuha o prostoročnem risanju.
5. Poročilo tov. Černeja o zvezi južnoštaj. učitelj. društev.

6. Iz vprašalne skrinjice.

7. Slučajnosti.

Pevci i pevke se zbero že ob 9. v čitalnici k pevski vaji. Pelo se bode iz Moh. pesmarice II. del, str. 87. Na straži, str. 137. Kukavica, str. 138. Hišica očetova.

Slavnemu čitalniškemu odboru v Konjicah se izreka presrečna zahvala na uslugi, ki jo je storil učit. društvu, prepustivši mu sobo i pianino za društvene pevske vaje.

R. Jurko,
t. č. predsednik.

Učit. društvo za mariborsko okolico zboruje 3. dne meseca prosinca 1901 l. v okoliški šoli po sledečem vzporedu:

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Letno poročilo tajnikovo in blagajnikovo.
4. Volitev novega odbora.
5. Podavanje g. M. Lichtenwallnerja o lepem čitanju. Obilne vdeležbe pričakuje odbor.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek 3. dne meseca prosinca 1901 ob 10. uri predpoldne v Slov. Bistrici po nastopnem vzporedu:

1. Zapisnik o zadnjem zborovanju, dopisi in poročila.
2. Izjava pomislekov k sestavi pravil za osnovo „Zaveze slov. štajerskih učitejskih društev“.
3. Podavanje g. Jos. Kokla o navodnem petju v ljudski šoli.
4. Letno poročilo.
5. Poročilo blagajnika.
6. Volitev novega odbora.
7. Slučajnosti.

Glede na razpravo o važnih točkah dnevnega reda se pričakuje od vseh p. n. članov društva, da se tega zborovanja polnoštevilno vdeležijo.

Sabati,
t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

Skladni koledar za leto 1901. Cena 1 K. Založil Josip Petrič v Ljubljani.

Stenski koledar za l. 1901. Cena 20 h. Založil Jos. Petrič v Ljubljani. Oba koledarja toplo priporočamo šol. voditeljem za šolske pisarne.

Slovanska knjižnica. Urejuje in izdaja A. Gabršček. Vstajenje. Roman v treh delih. Napisal grof Lev Tolstoj. Drugi snopč. V Gorici 1900. Ta slavni roman ruskega pisatelja je preložen v vse kulturne jezike sveta, zato je tudi ta slovenski prevod dobrodošel. Priporočamo ga najtopleje.

Vestnik.

Iz c. kr. mestnega šolskega sveta ljubljanskega. Redna seja dne 23. listopada 1900 se je vršila sledeče:

Po otvoritvi je poročal zapisnikar o rešenem tekočem gradivu izza zadnje seje. Nato je prevzel besedo predsednik župan Hribar ter v daljšem izvajanju predlagal, da naj ljubljanske slovenske ljudske šole praznujejo Prešernovo stoletnico dne 3. grudnia t. l. z malo slavnostjo v šolskih prostorih ter s tem, da se jim da prosto. Predlog je bil soglasno sprejet. Dalje se je sklenilo, da imajo isti dan tudi nemške šole prosto. Predsednik je naznanil, da dne 12. grudnia na obeh slovenskih 5. razrednicah ne bo pouka, ker se v šolskih poslopih vrši državnozborna volitev. Nato se je sklenilo c. kr. deželnemu šolskemu svetu priporočiti pomaknitev sedmih mestnih učiteljev, oziroma učiteljic, v prvi in šestih učiteljev v drugi plačilni razred.

Mestnemu učitelju Jakobu Dimniku se je pripoznala III. službeno starostna doklada.